

Alegerile locale 2020

Introducere

La peste o lună de la alegerile locale din 27 septembrie 2020, pare că în sfârșit putem considera acest capitol încheiat: într-o perioadă complicată, ultimii dintre primarii aleși și-au preluat, în sfârșit, funcțiile. Dinamica acestor alegeri a fost puternic influențată de criza de sănătate publică generată de pandemia Covid-19.

După o amânare de mai bine de trei luni și o prelungire a mandatelor aleșilor locali, alegerile au avut loc în condiții extrem de dificile. Mai mult, problemele legate de lipsa de transparență sau proasta comunicare a autorităților din timpul pandemiei nu au lipsit nici din comportamentul ori deciziile luate de autoritățile electorale.

Dependent sau independent de pandemie, autoritățile electorale au făcut din aceste alegeri unele în care s-a comunicat puțin, cu întârziere și incomplet, ceea ce a dus la câteva scandaluri care au pus sub semnul întrebării cel puțin alegerile din câteva localități, inclusiv Bucureștiul.

Alegerile parlamentare se apropie rapid și ne dorim ca ele să fie organizate cât mai

bine. De aceea amintim autorităților că, pe lângă lecțiile pe care le pot învăța de la locale, există recomandări și observații în acest domeniu care vin inclusiv din partea unor organisme internaționale precum OSCE.

Credem că relația cetățenilor cu procesul electoral nu se rezumă doar la dreptul acestora de a participa la alegeri, ci implică mai mult de atât: e vorba și de **dreptul acestora de a ști dacă procesul electoral este valid și se desfășoară conform tuturor rigorilor legale**. Din punctul acesta de vedere, multe dintre semnalele primite în alegerile locale 2020 au știrbit încrederea cetățenilor în procesul electoral. Este esențial ca alegerile parlamentare să repare acest vid de încredere.

În acest sens, pentru a asigura proceduri cât mai transparente, **cerem autorităților să investească și mai multe resurse în măsuri vizibile și ferme pentru asigurarea neutralității politice, transparentizarea instituțiilor**, tocmai pentru a restabili și menține încrederea publicului în credibilitatea proceselor electorale.

Context – slăbirea autorității locale

Ultimii ani au fost dominați de instabilitate politică majoră în România. În precedentul ciclu electoral, Partidul Social Democrat a câștigat atât [alegerile locale](#), cât și pe cele [parlamentare](#).

Cu toate acestea, perioada de guvernare PSD-ALDE începută odată cu instalarea Guvernului Grindeanu nu a fost nici pe departe una care să reflecte configurația politică relativ clară

- Pe 31 ianuarie 2017, Guvernul a adoptat [infama OUG 13](#), care a stârnit cele mai ample proteste de stradă din istoria post-decembristă a României.
- Deși OUG 13 a fost abrogată la scurt timp, acesta a fost doar semnalul mutării [luptei pentru schimbarea legislației penale și din domeniul justiției](#) de la Guvern la Parlament.
- Protestele în acest domeniu s-au repetat, cu vârfuri și perioade mai puțin tensionate, pentru o lungă perioadă de timp, culminând cu manifestațiile din 10 august 2018, reprimare violent de forțele de ordine.

Ianuarie 2017 a marcat și începutul unei perioade de instabilitate politică cu niște precedente de neînchipuit:

- pe 21 iunie 2017, Guvernul Sorin Grindeanu a căzut în urma unei moțiuni de cenzură inițiate chiar de PSD;

- pe 29 iunie 2017, se formează Guvernul Mihai Tudose care va rezista tot puțin peste jumătate de an;
- pe 29 ianuarie 2018 să preia guvernarea ca premier Viorica Dăncilă.

În această perioadă, schimbările majore s-au resimțit în cel puțin câteva alte domenii pe lângă cel al justiției:

- legislația fiscală a fost semnificativ schimbată prin reducerea impozitului pe venit la 10% și trecerea contribuțiilor de la angajat la angajator;
- salarizarea în domeniul bugetar s-a schimbat succesiv, prin creșteri semnificative, atât pentru categorii specifice din domenii precum educația, sănătatea și cultura, cât și ulterior pentru întreg aparatul bugetar;
- a fost adoptat prin OUG Codul administrativ, cu modificări mai subtile, dar semnificative, pentru întreg aparatul administrativ.

Multe dintre modificările acestea au avut un impact asupra administrației publice locale, reaşezând pozițiile de putere între nivelul local și nivelul central. Administrația locală a devenit tot mai dependentă de nivelul central din perspectivă financiară, cheltuielile lor crescând semnificativ (mai ales pe partea de personal), iar veniturile scăzând odată cu reducerea

impozitului pe venit. Aceasta a dus la [unele revolte la nivelul primarilor](#), însă modificările operate de majoritatea aflată la guvernare nu au oferit decât niște cârpeli pentru problemele grave cu care se confruntă administrația locală.

Perioada de pre-campanie (20 iulie-28 august 2020)

Odată cu [modificarea legislației electorale în 2015](#) și cu limitările introduse pentru modalitatea de desfășurare a campaniilor electorale, perioada preelectorală a devenit și mai importantă pentru candidați. De exemplu, [Legea 113/2015 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale](#) introduce limitări drastice privind afișajul electoral, fiind permise doar postere de mici dimensiuni în locurile special amenajate:

(2) În campania electorală pot fi utilizate numai următoarele tipuri de materiale de propagandă electorală:

a) afișe electorale cu dimensiunile de cel mult 500 mm o latură și 350 mm cealaltă latură; afișele electorale prin care se convoacă o reuniune electorală vor avea 400 mm o latură și 250 mm cealaltă latură și vor fi amplasate în locurile speciale pentru afișaj;

Astfel, s-a ajuns la niște situații distorsionate, fiind investite resurse vizibile pentru a promova candidații cu mult înainte de începerea campaniei electorale: orașele au fost tapetate de bannere, postere și afișe uriașe în pre-campanie, fiind golite aproape total de afișajul electoral vizibil în perioada de campanie. Problemele semnificative generate de această situație nu sunt însă doar unele ce țin de estetica spațiului public. Unul dintre motivele pentru care au fost introduse limitările legate de propaganda electorală în timpul campaniilor a fost și acela al asigurării unui climat de competitivitate, în care concurenții politici au șanse egale de a convinge electoratul. Însă, dacă ne uităm la resursele investite în perioada pre-electorală, observăm că acestea vin mai ales de la partidele

parlamentare, care investesc sume de bani care provin din subvenția oferită acestora de la bugetul de stat, din bani publici. Așadar, limitarea din perioada campaniei electorale devine *de facto* inefficientă în asigurarea șanse egale pentru candidați, întrucât candidații partidelor parlamentare au acces la resurse semnificativ mai mari.

Devine astfel **urgentă** evaluarea modului în care limitările privind afișajul electoral din timpul campaniei electorale duc la o pre-campanie agresivă. Sugerăm regândirea următoarelor aspecte:

- asigurarea transparenței cheltuielilor pentru pre-campanie de către partidele politice;
- monitorizarea modalității de finanțare a acestor pre-campanii

Campania pe rețele sociale și mass-media

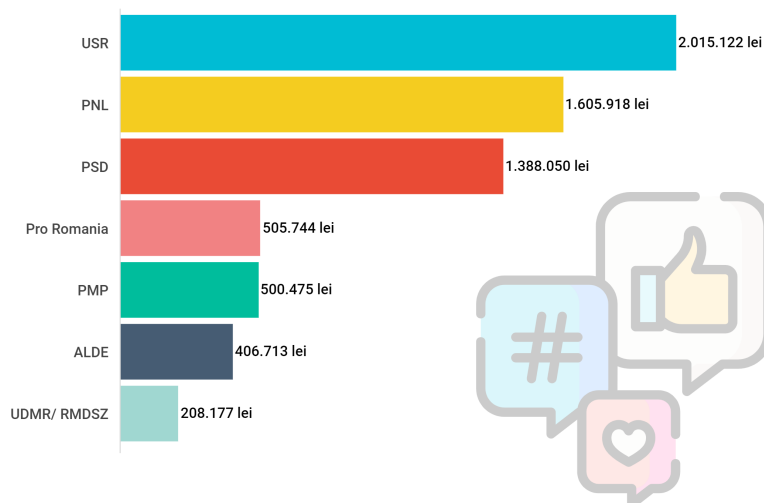
Pe lângă celelalte efecte economice și sociale ale actualei pandemii, și modul în care se face campanie electorală a suferit câteva schimbări. Mitingurile din piețe, afișele de pe stâlpi au fost înlocuite de reclamele online, însemnând pentru partide și singura modalitatea în care au putut ajunge la un public cât mai larg.

Perioada electorală a început cu o pre-campanie marcată de fake news și agresivitate în discurs. Despre știrile false și banii care au fost investiți în online pentru a denigra oponentul, au scris colegii de la Buletin de București, care, spre exemplu, au arătat în [acest articol](#) cum Directorul Companiei Municipale de Publicitate (înfiiințată de fostul Primar General) a sponsorizat reclame anti PNL și anti USR pe mai multe pagini de Facebook.

Pe Facebook campania electorală nu a fost atât de subtilă, astfel, colegii de la Buletin de București au identificat [o rețea de conturi false](#) extrem de active în a posta comentarii răutăcioase la adresa opoziției sau chiar și știri false.

Campania politică denigratoare a continuat și în campanie¹ iar despre banii investiți în distorsionarea percepției publicului cu privire la adversarii politici au scris cei de la PressOne în [acest articol](#) în care jurnaliștii arată cum zeci de pagini de Facebook cu proprietari ascunși plătesc publicitate politică.

În schimb, putem găsi [informații publicate de către Facebook](#) privind finanțarea campaniei electorale și a pre-campaniei prin

intermediul platformei de socializare. Datele pentru perioada august-septembrie 2020 arată în felul următor:

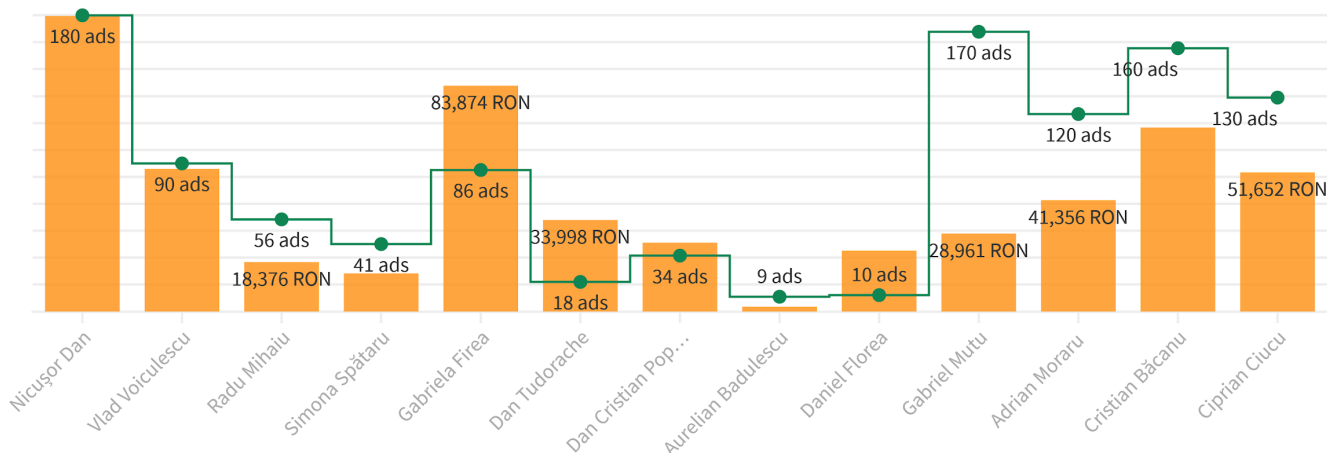
Sursa: [Facebook Ads Gallery](#).

Sunt extrase datele privind paginile administrate de respectivele partide sau pentru care, pe baza verificărilor Facebook, a fost determinat că acestea fac publicitate în beneficiul respectivelor partide.

¹ 28 august-26 septembrie

Nu avem analize în legătură cu toți banii dați pe publicitate în online la nivelul fiecărei comunități din țară, dar în București [acest articol ilustrează în grafice și culori](#) banii care au fost investiți pe parcursul campaniei electorale.

■ Nr. de reclame ■ Bani cheltuiți

Sursa: [Buletin de București. Bătălia reclamelor](#)

Pe lângă mijloacele de publicitate în online, campania electorală și-a urmat cursul și în offline, chiar dacă nu la fel ca în trecut. Spre exemplu, în Sectorul 5, la câteva luni după ce elevii au susținut examenul de Evaluare Națională și de Bacalaureat, dar cu câteva zile înainte de alegerile locale, [primarul sectorului](#) le-a oferit elevilor care au luat nota 10 la examene vouchere de 1.500 lei. Neobosiți, unele partide au făcut campanie electorală chiar și în pre-ziua sau ziua alegerilor prin apeluri și mesaje telefonice cu îndemnuri către alegători.

În afară de campania politică din pre-campanie și de la începutul campaniei la care am făcut trimitere în câteva exemple mai sus, campania a deraiat de la normele legale până la finalul perioadei. Astfel, [Biroul Electoral al Circumscripției Electorale](#)

[București a admis într-o decizie de la data de 25 septembrie](#) că fostul Primar General al Capitalei, Gabriela Firea, a încălcat regulile de desfășurare a campaniei electorale, făcându-și publicitate mascată în spoturi TV și la radio. Decizii similare au existat și [în cazul Primăriei Sectorului 6](#).

Însă, dacă este să tragem linie și să adunăm, avem indicii serioase că, cel puțin în ceea ce privește utilizarea banilor publici de către cei aflați la conducerea autorităților locale, au existat sume alocate pentru publicitate pe ultima sută de metri, mai ales către publicații locale. O analiză mai detaliată în acest domeniu ar trebui făcută, mai ales în condițiile în care relaxarea regulilor privind achizițiile publice a dus în unele cazuri la o mai mare flexibilitate și la posibilități de a evita mecanismele normale de cheltuire a banilor publici.

Misterul sursei banilor din campania electorală

Una dintre problemele în jurul căreia a gravitat (ne)transparența cu privire la alegerile locale a fost finanțarea partidelor politice în campania electorală.

Cu o legislație electorală abia modificată, respectiv [Legea 135/2020](#), partidele politice au putut folosi subvenții pentru finanțarea campaniei pentru alegerile locale. Dacă ne uităm la datele privind cheltuielile pentru campania electorală, observăm că partidele parlamentare au cheltuit împreună peste 87% din totalul banilor raportați pentru alegerile locale.

Competitorul electoral	TOTAL CONTRIBUȚII	TRANSFERURI	SUBVENȚIE	TOTAL
TOTAL	152,975,658.31	12,918,227.50	4,691,000.00	170,584,885.81
PNL	46,423,245.71	0.00	1,750,000.00	48,173,245.71
PSD	40,976,334.51	3,675,300.00	0.00	44,651,634.51
PMP	19,776,416.18	3,284,800.00	0.00	23,061,216.18
ALDE	9,850,428.51	1,000,000.00	2,680,000.00	13,530,428.51
USR	8,923,734.88	2,278,839.00	261,000.00	11,463,573.88
UDMR	4,239,550.00	790,000.00	0.00	5,029,550.00
CANDIDAȚI INDEPENDENȚI	4,544,593.79	0.00	0.00	4,544,593.79
PARTIDUL ECOLOGIST ROMÂN	4,028,504.40	0.00	0.00	4,028,504.40
PLUS	2,718,609.52	1,126,879.98	0.00	3,845,489.50
PRO ROMÂNIA	3,371,773.55	0.00	0.00	3,371,773.55
PARTIDUL PUTERII UMANISTE (social-liberal)	1,681,576.97	16,500.00	0.00	1,698,076.97
ALIANȚA MAGHIARĂ DIN TRANSILVANIA -ERDÉLY MAGYAR SZÖVETSÉG	382,500.00	626,000.00	0.00	1,008,500.00
PARTIDUL BUCUREȘTI 2020	846,958.50	0.00	0.00	846,958.50
PARTIDUL VERDE	737,406.82	0.00	0.00	737,406.82
FORUMUL DEMOCRAT AL GERMANILOR DIN ROMÂNIA	660,404.00	10,000.00	0.00	670,404.00
PNȚCD	480,232.01	0.00	0.00	480,232.01
PARTIDUL SOCIAL DEMOCRAT INDEPENDENT	425,550.00	0.00	0.00	425,550.00
PARTIDUL OAMENILOR LIBERI	311,606.21	73,000.00	0.00	384,606.21
PARTIDUL ADER LA DEMOCRAȚIE EDUCAȚIE ȘI RECONSTRUCȚIE (ADER)	233,191.05	1,500.00	0.00	234,691.05

Sursa: Raportul privind [Situația centralizată a contribuțiilor electorale depuse de competitorii electorali pentru finanțarea campaniei electorale pentru alegerea autorităților administrației publice locale din data de 27 septembrie](#) (date actualizate până la 16.10.2020)

Tot legat de banii din campania electorală, remarcăm că, în ciuda formei organizate în care a fost ținută sub evidență finanțarea partidelor politice pe platforma www.finantarepartide.ro (lucru pe care îl apreciem), au apărut totuși lacune în transparență. De pildă, am observat că, în ceea ce privește contribuțiile aduse de candidați pentru finanțarea campaniei electorale, **în cazul împrumuturilor sau donațiilor nu a fost precizată sursa fondurilor.** Problema nu este nouă: încă din

2015, un [raport GRECO](#) recomandă, pentru un plus de transparență, precizarea sursei în aceste cazuri.

Astfel, dacă ne uităm la primele 15 contribuții ale candidaților, observăm că toți acești candidați au adus peste 400.000 lei din fonduri împrumutate în campaniile lor, potrivit datelor publicate de Autoritatea Electorală Permanentă în [Raportul menționat mai sus](#).

JUDEȚ	PARTID	CANDIDAT	FUNCȚIA	Suma și sursa contribuției	Donație	Împrumut	Total contribuție
SJ	PMP	Peter Teodor	Președinte CJ	0.00	0.00	446,000.00	446,000.00
CJ	PMP	Lungu Vasile-cristian	Președinte CJ	446,000.00	0.00	0.00	446,000.00
IF	PNL	Thuma Hubert Petru Ștefan	Președinte CJ	-	-	446,000.00	446,000.00
CT	PNL	Lupu Mihai	Președinte CJ	446,000.00			446,000.00
CS	PNL	Dunca Romeo Dan	Președinte CJ	446,000.00			446,000.00
GR	PNL	Beianu Dumitru	Președinte CJ			446,000.00	446,000.00
MM	PNL	Bogdan Ionel Ovidiu	Președinte CJ	0.00	0.00	446,000.00	446,000.00
CT	PSD	Stroe Felix	Președinte CJ	446,000.00	0.00	0.00	446,000.00
DJ	PSD	Vasile Dorin Cosmin	Președinte CJ	0.00	0.00	446,000.00	446,000.00
MM	PSD	Zetea Gabriel Valer	Președinte CJ	203,696.00	0.00	242,304.00	446,000.00
B	PSD	Firea Gabriela	Primar Bucuresti	0.00	0.00	445,900.00	445,900.00
NT	PSD	Arsene Ionel	Președinte CJ	3,078.00	0.00	440,322.00	443,400.00
PH	PNL	Dumitrescu Iulian	Președinte CJ	440,000.00			440,000.00
VN	PSD	Oprisan Marian	Președinte CJ	440,000.00	0.00	0.00	440,000.00
BC	PNL	Palar Ionel	Președinte CJ			400,000.00	400,000.00

Opacitatea din jurul banilor care a circulat în legătură cu alegerile sau finanțarea partidelor politice s-a văzut și în câteva cazuri recente, precum cele apărute în mass-media [aici](#) sau cazuri mai vechi ca cel de [aici](#).

În legătură cu această chestiune, [OSCE](#) a recomandat ca autoritățile să examineze oportunitatea raportării periodice cu privire la cheltuielile de campanie în timpul campaniei și înainte de ziua alegerilor, pentru a spori răspunderea partidelor politice și transparența generală a procesului electoral.

Achizițiile publice, pandemia și alegerile locale

Pandemia și perioada electorală au creat un context propice și pentru încheierea unor contracte de achiziții publice cel puțin suspicioase.

Spre exemplu, în Sector 5, București, pe final de mandat, conform jurnaliștilor de la Buletin de București, [primarul Daniel Florea a încheiat o afacere de 10 milioane de EURO](#) în spatele ușilor închise, fără a exista vreo dovadă a litației. Întregul proces de achiziție a fost făcut pe ascuns, fără să existe vreo urmă de el pe platforma de litație SICAP sau pe site-ul primăriei. În spatele

contractului se află o firmă fără angajați înființată în urmă cu 9 luni care trăiește din contracte publice.

Așa cum arată și [acest articol publicat de Buletin.de](#), cu ocazia alegerilor locale, costurile investite în contractele de achiziții pentru a organiza alegerile de către primăriile de sector n-au fost mici deloc, câteva dintre companiile cu care s-a contractat pierzându-și credibilitatea fie prin legăturile dubioase cu alți politicieni, fie prin însuși obiectul lor de activitate.

Promisiunile electorale

În ceea ce privește promisiunile electorale, am observat o slabă înclinație a candidaților la alegerile locale către propuneri foarte concrete și în linie cu competențele pe care le au aleșii locali. Dacă este să luăm în calcul analiza făcut de [Factual.ro](#), o analiză care acoperă șapte municipii reședință de județ, pare că prezența unor programe de guvernare locală a fost mai curând excepția în această campanie. Teoretic, aceasta este cartea lor de vizită; practic, unii aleg să se prezinte în fața electoratului cu promisiuni complexe și cu planuri detaliate, alții doar ne

spune ce *ar fi bine să se întâmple*, iar alții de-abia dacă postează câteva propuneri pe Facebook. O categorie aparte o reprezintă primarii în funcție, care preferă să se laude cu ce au făcut în mandatul aflat la final decât să ne spună ce au de gând să facă pe timpul unui ipotetic mandat viitor.

Analiza tratează promisiunile din perspectiva competențelor pe care le are un primar, conform legii – uneori, de cele mai multe ori chiar, primarul are nevoie de susținerea Consiliului local pentru a putea face ceva la

nivelul oraşului. Alteori, trebuie să apeleze şi la alte instituţii, fie că e vorba de vreun minister de resort sau altă instituţie a statului. Astfel, fiecare dintre promisiuni a fost încadrată într-una dintre categoriile următoare:

1. Competenţe mixte (nu e neapărat ceva negativ, doar vrem ca cititorii să

ştie atunci când primarul are nevoie să conlucreze cu o altă autoritate pentru a realiza promisiunea respectivă))

2. Doar cu ajutorul Consiliului Local
3. În afara mandatului primarului
4. În mandatul primarului

Recomandare: alegerile sunt mai ales despre promisiuni electorale. Este esenţial ca atât în timpul campaniei, cât şi în perioada dintre alegeri, aleşii locali ar trebui nu numai să se ţină de promisiunile făcute, dar să fie transparenţi şi deschişi la dialog în timp ce le realizează.

Organizarea alegerilor

Evoluţia incertă a pandemiei a adus cu sine noi provocări pentru procesul electoral per ansamblu, dar şi pentru modalităţile de votare puse la dispoziţia cetăţenilor, astfel încât [am atras atenţia autorităţilor încă din iulie 2020](#), asupra faptului că ar fi trebuit făcute eforturi mai mari şi mai din timp astfel încât alegerile să fie organizate oferind posibilitatea cât mai multor cetăţeni să participe în siguranţă la procesul electoral.

În ciuda incertitudinilor care cereau măsuri suplimentare față de cele care pot fi luate în condiții normale, Parlamentul [a stabilit](#) ca alegerile locale să aibă loc pe data de 27 septembrie, fără a lăsa loc de vreo extindere a zilelor de votare. Această decizie a fost luată în condițiile în care alegerile locale se desfășoară oricum într-un singur tur, fapt ce [duce](#) la un [deficit de reprezentare](#) pentru aleșii locali.

De asemenea, am constatat cu regret că scena politică a ratat o oportunitate bună pentru a pune în discuție un plan cumpănit, în cunoștință de cauză și care să implice toate părțile interesate, pentru

introducerea votului prin corespondență și la nivel național. În afară de câteva inițiative punctuale, unele mai degrabă tehnice venite din partea unor instituții direct implicate în procesul electoral (de pildă AEP) sau altele din partea [unui partid politic](#), considerăm că, per total, subiectul a fost tratat cu mult prea mare dezinteres de către decidenți.

Cu toate acestea, când vine vorba despre sumele alocate pentru organizarea acestor alegeri, bugetele alocate au fost consistente. Prezentăm mai jos [situația alocărilor inițiale](#), urmând a vedea ulterior, în execuția bugetară, care au fost sumele finale cheltuite pentru alegerile locale din 2020:

Instituția	Cheltuieli de personal	Bunuri și servicii	Active nefinanciare	TOTAL
I. Ministerul Afacerilor Interne	634,720,000	226,816,000	3,308,000	864,844,000
1. Instituțiile prefectului	625,992,000	149,580,000	1,192,000	776,764,000
II. Secretariatul General al Guvernului	135,000	2,800,000	0	2,935,000
Institutul Național de Statistică	135,000	2,800,000	0	2,935,000
1. Aparat propriu	25,000	130,000	0	155,000
2. Direcțiile teritoriale de statistică	110,000	2,670,000	0	2,780,000
III. Autoritatea Electorală Permanentă	8,235,000	4,955,000	1,045,000	14,235,000
1. Aparat propriu	3,712,000	4,158,000	785,000	8,655,000
2. Biroul Electoral Central	4,523,000	797,000	260,000	5,580,000
IV. Ministerul Sănătății	0	19,076,000	0	19,076,000

V. Serviciul de Telecomunicații Speciale	6,206,000	13,627,000	40,560,000	60,393,000
VI. Agenția Națională de Integritate	0	4,620,000	0	4,620,000
VII. Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității	0	60,000	100,000	160,000
TOTAL GENERAL	649,296,000	271,954,000	45,013,000	966,263,000

În ceea ce privește managementul procesului electoral, deși sunt de punctat și nenumărate elemente de bună organizare, trebuie să subliniem faptul că la alegerile locale din anul 2020, autoritățile responsabile permanent sau temporar cu managementul electoral au fost mai puțin transparente decât de obicei și au comunicat mult mai puțin bine decât în alte situații.

Spre exemplu, potrivit [art. 4 \(5\) din Hotărârea nr. 2/03.08.2020 a BEC](#), **ședințele birourilor electorale** se puteau desfășura **și prin mijloace electronice, în sistem de videoconferință**. Președintele biroului electoral avea responsabilitatea să stabilească după consultarea membrilor modalitatea concretă de desfășurare a ședinței.

În ciuda acestei prevederi menită să transparentizeze și să deschidă discuțiile birourilor către public, și, de asemenea, în ciuda solicitărilor venite din partea ONG-urilor, consultările și discuțiile birourilor s-au petrecut tot în spatele ușilor închise.

Deschiderea ședințelor către public nu e recomandată autorităților române doar de

[ONG-uri](#), ci și de instituțiile europene, în rapoartele lor, precum [Codul bunelor practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția](#) sau în rapoartele [Oficiului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului](#).

OSCE a remarcat și în trecut faptul că, în afară de permiterea observării votării și a numărării, observarea altor etape ale procesului electoral, inclusiv ale reuniunilor electorale, nu este prevăzută în lege, reducând astfel din transparența procesului.

Reamintim de asemenea autorităților abilitate și o altă observație a OSCE cu privire la transparența în procedurile electorale la alegerile prezidențiale din 2019, observație care sperăm că va fi luată în considerare în cadrul alegerilor parlamentare, anume **lipsa unui mijloc uniform de publicare a deciziilor birourilor de nivel mediu**.

Pe lângă deschiderea către public a ședințelor birourilor electorale, tot în aceeași notă transparentă recomandăm și ca deciziile și procesele-verbale ale ședințelor să fie publicate în timp util de către autorități.

Tot în aceeași notă transparentă, ne-am fi așteptat ca și ședințele Comisiei tehnice centrale să fie transmise live și/sau înregistrate².

Pentru a eficientiza căutările și informarea publicului cu privire la stadiul acestor măsuri luate de către următoarea Comisie tehnică specială pentru alegeri parlamentare, recomandăm Ministerului Afacerilor Interne să publice aceste evaluări și propuneri într-un mod organizat pe site-ul instituției, folosind totodată și o serie de proceduri uniforme pentru diseminarea informațiilor și să nu uite de posibilitatea transducerii live a acestor ședințe.

Chiar dacă putem să observăm inconvenientele create de contextul pandemic în care ne aflăm, credem că, în ciuda acestora, măsurile luate pentru operaționalizarea procedurilor nu trebuie să vină totuși în detrimentul transparenței informațiilor și a deciziilor.

De asemenea, pe fondul unui electorat deja confuz cu privire la procedurile care se aplică la votare în contextul pandemiei, aducem totuși aminte (oare a câta oară?) că hotărârile / deciziile care lasă loc confuziei nu fac decât să pună și mai multe paie pe foc în rândul alegătorilor, alimentând și mai mult neîncrederea în autoritățile din domeniu.

Cu titlu exemplificativ aducem aminte de [hotărârea BEC](#) care a creat numeroase reacții confuze în societate cu privire la viza de flotant, ridicând întrebări cu privire la caracterul restrictiv (sau nu) asupra dreptului de a alege a unora dintre alegători. Spre aducere aminte, BEC a luat practic o decizie prin care clarifica situații legate de listele pe care votează cei cu reședința stabilită în altă parte decât localitatea de domiciliu, însă comunicarea publică a dus la o întreagă perioadă de incertitudine cu privire la imposibilitatea ca aceștia să voteze în localitatea în care se află.

Nu în ultimul rând, dezbaterile și dialogul între diferite autorități sau dintre autorități și societatea civilă rămân esențiale pentru funcționarea sănătoasă a democrației, astfel încât acestea nu pot fi afectate de stabilirea unor termene nerezonabile în care societatea civilă să transmită observații și propuneri.

Punerea oricărei urgentări a procedurilor sub egida unor *circumstanțele excepționale* fără alte justificări temeinice, nu face decât să trezească suspiciuni cu privire la deschiderea autorităților către dialog și asumarea de către acestea a principiului transparenței nu doar la nivel declarativ, ci chiar în substanța lui.

² Conform [Hotărârii nr. 577/2020](#) cu privire la stabilirea măsurilor tehnice necesare bunei organizări și desfășurări a alegerilor locale din anul 2020, Comisia tehnică centrală s-a ocupat de coordonarea activităților de organizare a alegerilor locale.

Observarea alegerilor

Funky Citizens a acreditat observatori și cu prilejul alegerilor locale, alături de cu ajutorul partenerilor noștri din țară – [Forum Apulum](#) și [rISeUP](#). La aceste alegeri am avut un număr mai mic de observatori decât de obicei, însă marea lor majoritate au fost observatori mobili – cei 119 observatori au avut alocate, în medie, 8 secții de votare și au acoperit 22 de județe.

Cu toate că partea de acreditare a organizațiilor neguvernamentale a fost simplă și extrem de eficientă, trebuie să subliniem un inconvenient major. [Autoritățile au refuzat să accepte digitalizarea](#) ecusoanelor pentru observatorii acreditați, deși există și legislația necesară pentru a trece dincolo de exigențele semnăturii olografe, și necesitatea impusă de criza de sănătate publică.

În ceea ce privește observarea propriu-zisă, în ziua votului problemele [ne-au fost comunicate de către observatorii](#) pe care i-am acreditat și care, încă dinaintea deschiderii secțiilor ne-au semnalat nereguli.

De la nerespectarea măsurilor sanitare pentru combaterea pandemiei de către membrii birourilor, până la primirea buletinelor de vot deja șampilate, nereguli au fost semnalate pe tot parcursul zilei. Cele

mai comune sesizări pe care ni le-au transmis observatorii se refereau la:

- ➔ necunoașterea procedurilor și a legislației de către președinții birourilor, dar și de ceilalți membri;
- ➔ nepermiterea observatorilor în secțiile de votare din motive total nejustificate legal de către aceiași președinți de birouri, împotriviți care încă se mai mențin după atâtea rânduri de observări pe care atât noi, cât și alte asociații le-au organizat;
- ➔ suspiciuni de corupere a alegătorilor în diferite comune din țară (Măicânești - Vrancea -, Ruseni - Neamț -) unde diferiți alegători sunt aduși cu rândul la vot, de către același șofer;
- ➔ campanie electorală neîncheiată în jurul secțiilor de votare.

Secțiile cu risc de fraudare sau de încălcare a legii au apărut marcate, în ajutorul observatorilor, [pe această hartă](#) pe care am putut urmări, în timp real, secțiile identificate de către noi ca fiind problematice, astfel încât observatorii mobili aflați pe teren să poată ajunge la acestea cât mai repede, eficientizând astfel resursele disponibile.

Lucrurile au continuat să se complice mai ales după închiderea secțiilor de votare, anume în etapa numărării voturilor, unde, în majoritatea cazurilor procedura numărării nu a fost respectată, fie din necunoaștere a acesteia, fie dintr-o încercare de a eficientiza numărătoarea prin inventarea unei alte proceduri.

Recunoaștem că o astfel de procedură de numărare este extrem de anevoioasă mai ales dacă luăm în considerare factorul uman, implicit oboseala adunată de peste zi, însă credem că aceasta nu poate fi folosit drept

Rezultatele alegerilor

Pe lângă celelalte probleme de transparență pe care urmează să le trecem în revistă, una dintre cele mai neașteptate *surprize* a venit chiar după alegeri cu privire la rezultatul alegerilor.

Cu multe suspiciuni de fraudă rostogolite în spațiul public, nici Autoritatea Electorală Permanentă și nici Biroul Electoral Central nu au venit în timp util cu un răspuns / o lămurire care să preîntâmpine și să liniștească îngrijorările alegătorilor. Lămuririle au venit, în schimb, din partea [jurnaliștilor de investigație](#) și nu din partea autorităților direct abilitate să clarifice aceste suspiciuni. La câteva zile distanță, Biroul Electoral al Circumscripției Electorale Sector 1 a publicat [într-un final un comunicat](#) cu privire la suspiciunile de fraudare a alegerilor în circumscripția sa.

scuză pentru a eluda o procedură care să asigure toate diligențele necesare cu privire la numărarea corectă a voturilor.

Confuzia din jurul acestei proceduri s-a observat a doua zi, când am constatat numărul mare de suspiciuni de fraudare care au fost vehiculate în spațiul public (ulterior unele dintre declarate nefondate) chiar de reprezentanți ai partidelor politice, fapt care ne duce cu gândul la confuzia generală din jurul procedurii în care se află toată lumea: de la alegător, la Președinte al biroului, până la membrii și reprezentanții partidelor.

Aducem aminte că **transparența datelor de interes public și transparența decizională nu se rezumă la niște mecanisme simple, tranzacționale: noi cerem și așteptăm să ni se răspundă**; ci acest principiu trebuie însușit și practicat de către autorități fără a exista insistențe și eforturi considerabile din partea societății civile, cu atât mai mult când societatea, în ansamblul ei, pune la îndoială alegerea democratică a reprezentanților acesteia.

Pe lângă această tăcere dezamăgitoare, Autoritatea Electorală Permanentă a mai făcut câțiva pași înapoi în ceea ce privește transparența chiar și în ziua alegerilor. În ciuda progreselor din trecut, de data aceasta, AEP [nu a mai permis prelucrarea automată](#) în timp real a rezultatelor alegerilor, punând bețe în roate procesului de prelucrare prin imprecizia informațiilor și decodificarea greoaie.

Recomandări

Recomandări generale

Transparență, transparență, transparență - atât la nivel central, cât și la nivel mediu și local.

Recomandări pentru autoritățile electorale

1. Comunicarea în timp util a informațiilor de interes public și menținerea dialogului cu societatea pentru a preîntâmpina sau a combate anumite informații false care circulă la un moment dat la nivelul societății. Facem trimitere în special la Autoritatea Electorală Permanentă și la Biroul Electoral Central care ar trebui să-și regândească modalitatea de comunicare și să reflecte asupra rolului acestora în societate.
2. Organizarea cât mai transparentă a informațiilor și publicarea acestora într-un mod centralizat și ușor de găsit. Ne gândim în special la comunicatele și deciziile birourilor electorale de circumscripție care sunt publicate haotic, fie pe site-urile primăriilor, fie pe site-urile prefecturilor.
3. Transmiterea online a ședințelor birourilor electorale. Nu vedem nicio justificare tehnică pentru care acest lucru nu ar fi posibil. Același apel în facem și pentru Comisia tehnică centrală care are atribuții în organizarea alegerilor.
4. Puneți accent și promovați rolul observatorilor în secția de vot astfel încât acestora să nu le mai fie refuzat accesul în secția de vot.
5. Transparență maximă în indicarea sursei fondurilor cu privire la finanțarea partidelor politice / candidaților independenți, atât în cazul împrumuturilor, cât și în cazul donațiilor.
6. Raportarea periodică a cheltuielilor de campanie, atât în timpul campaniei, cât și în ziua alegerilor.
7. Apeluri recurente la transparență în domeniul achizițiilor publice din partea autorităților abilitate (Agenția Națională pentru Achiziții Publice, Curtea de Conturi), împreună cu o monitorizare atentă a perioadei electorale.
8. Training-uri online pentru președinții birourilor electorale și ale locțiitorilor acestora. [Exemplu de training online](#) ușor de accesat de către oricine este interesat.
9. [Lăsați-ne să ne digitalizăm!](#) Cu câteva săptămâni înainte de alegerile locale am făcut această cerere către AEP cu privire la semnătura electronică de pe ecuson. Sperăm ca la alegerile parlamentare să putem transmite ecusoanele observatorilor într-un formal online.

Recomandări pentru Parlament

1. Extinderea mijloacelor disponibile pentru ca cetățenii să își exercite dreptul de a vota – de la mai multe zile de vot, până la vot prin corespondență și/ sau vot anticipat
2. Revenirea la [două tururi de scrutin la alegerile locale](#) pentru a asigura o cât mai bună reprezentativitate a primarilor aleși pentru a conduce o comunitate.

În loc de concluzie

Chiar dacă în ultimii ani s-au făcut progrese în asigurarea unei mai mari transparențe din partea autorităților publice, în ciuda numeroaselor apeluri atât din partea societății civile românești, cât și din partea altor organizații europene sau internaționale, transparența autorităților încă mai lasă loc de îmbunătățiri, mai ales în cazul autorităților electorale.

Per total, deși alegerile locale 2020 au fost organizate în condiții speciale generate de pandemie și de limitările impuse de restricțiile de sănătate publică, mulți dintre cei implicați în procesul electoral (membri ai secțiilor de votare, delegați, observatori, reprezentanți ai mass-media) și-au făcut datoria bine și au avut nevoie de curaj pentru a asigura un proces electoral cât mai sigur pentru cetățeni.

Tocmai de aceea, este cu atât mai important să fie adresate toate sincopele și suspiciunile generate mai ales de o proastă comunicare, dar și de probleme structurale vechi precum cele legate de formarea celor ce gestionează procesul electoral la firul ierbii. Acestea pun sub semnul întrebării atât munca onestă a celor implicați în proces, cât

și procesul democratic în sine. Solicităm autorităților ca aceste probleme care au apărut cu ocazia desfășurării alegerilor locale să fie luate în considerare cu mare seriozitate, tocmai pentru a nu lăsa ca distanța dintre autorități și electorat să se adâncească și mai tare, și ca însăși baza democrației să nu mai fie pusă sub semnul întrebării.